

Pieter Janszoon Saenredam

1985 - 2010

Project

Molenvliet Barendrecht

PROCES 25 JAAR P. J. SAENREDAMPROJECT

- 1982. De Culturele Raad Barendrecht draagt Lucien den Arend voor.
- 1983. De gemeente Barendrecht verstrekt de opdracht, het concept ontstaat en de definitieve plek wordt gekozen.
- 1984. Het ontwerp wordt door de raadscommissie Welzijn unaniem goedgekeurd.
- 1985. De realisatie vindt ongewijzigd plaats. Op 31 augustus wijdt wethouder S. Zuurbier het land-art project feestelijk in, nadat de Harmonie musicerend door het dorp is gereden.
- 1989. Oprichting van de Stichting P.J. Saenredam.
- 1997. Op 9 juni 1997 is het 400 jaar geleden dat P.J. Saenredam werd geboren. De stichting organiseert tal van activiteiten ook om het 12,5 jarig bestaan feestelijk te vieren: een ballet op het eiland, een expositie en lezingen. De stammen worden witgekalkt en het centrumobject geplaatst.
- 2001. Rotterdam is cultuurstad en organiseert een regioprogramma "Havens en Heerlijkheden". In dit kader wordt het kunstwerk "Full Moon" gerealiseerd. De onthulling op 9 juni wordt feestelijk gevierd.
- 2009. Een project van leerlingen van het Farelcollege: "Black and Light". Op het eiland hangen rouwborden en spiegelkubussen.

- 2010. Viering 25-jarig bestaan op 2 oktober met tal van feestelijke activiteiten. Ontwikkeling van folder en website. In het voorjaar het knotten en opnieuw witkalken van de stammen.

MEER INFORMATIE / STEUNEN

Voor de buurtbewoners zijn de kunstwerken waardevol. Men is er trots op. Ontwikkelingen worden aandachtig gevolgd en gedocumenteerd. Wilt u betrokken zijn en het project steunen? Meldt u zich aan als vriend(in) van de Stichting Pieter Janszoon Saenredam.

Contact : saenredamproject@gmail.com

Info : www.saenredamproject.com

COLOFON

Uitgave : Stichting Pieter Janszoon Saenredam met financiële steun van de gemeente Barendrecht

Redactie : Maarten Ouwens, Jo Polak, Rosalie Akihary-Kollée

Fotografie : Jos Wesdijk/de Schakel, Marco de Nood, Jo Polak

Ontwerp : Het IJzeren Gordijn

Drukwerk : De Bondt Grafimedia Communicatie

Op zaterdag 31 augustus 1985 is het Pieter Janszoon Saenredamproject in de wijk Molenvliet te Barendrecht feestelijk ingewijd. Duiven vlogen op vanuit het geheimzinnige midden van het wilgeneiland. Dit land-art project van beeldhouwer Lucien den Arend, bestaande uit het object én een proces, heeft sindsdien in de kunstwereld internationale waardering en wereldwijde publiciteit gekregen.

HET OBJECT

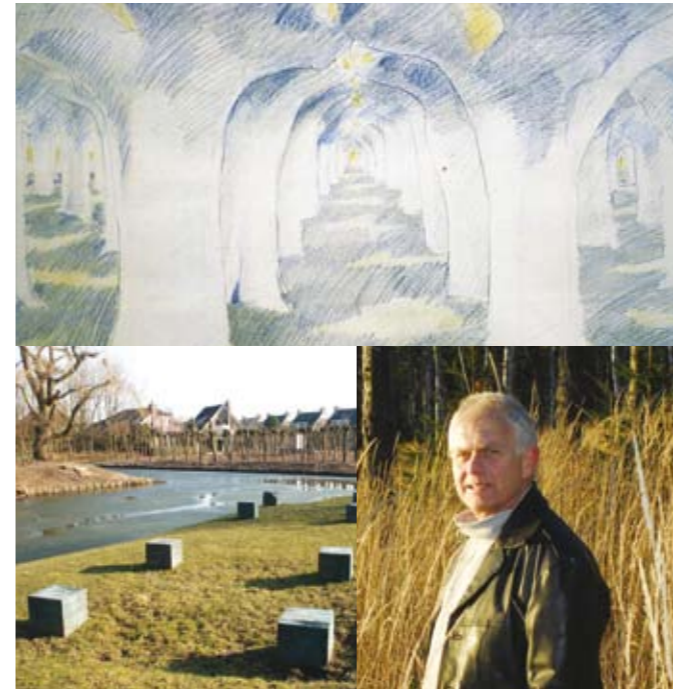
Het kunstwerk bestaat uit een trapeziumvormige waterpartij van circa 80 bij 50 meter met daarin een eiland van ongeveer 30 bij 30 meter. Het eiland is in een streng rechthoekig raster beplant met 256 knotwilgen (salix alba): 16 rijen met elk 16 bomen. De onderlinge afstanden zijn 1,60 meter, de helft van de gangbare afstand in grienden. De onderbegroeiing bestaat uit groot hoefblad. Op de twee middellijnen van het eiland lopen greppels waardoor er vier kwadranten zijn te onderscheiden. In het midden boven de kruising van de greppels is het centrumobject geplaatst. Een roestvrij stalen kubus met in de bovenrand de volgende tekst:

• 400 JAAR PIETER JANSZOOM SAENREDAM •
P.J.S.PROJECT© LUCIEN DEN AREND • 1982/1985 - ∞ •
1STE MAAL SALIX ALBA WITTEN 09/06/1997•

Het kunstwerk is gelegen midden in de noordrand van de wijk Molenvliet. Hier komt de Oude Haven, die de kern Barendrecht met de Oude Maas verbond, samen met de Molenvliet.

HET ONTSTAAN (1981-1985)

De Culturele Raad van Barendrecht ontwikkelde in 1981 een nieuw beleid voor de beeldende kunst in de openbare ruimte: in plaats van kant en klare beelden kopen, het verlenen van opdrachten per plek, de introductie van "omgevingskunst" en spreiding over de woonwijken. Voor een kunstwerk centraal in Paddewei werd, geïnspireerd door zijn Walburgproject (1972) in Zwijndrecht, Lucien den Arend als ontwerper gekozen. De aangereikte thema's waren de historische betekenis van de plek, de relatie water/land/eeuwen, de cultuur/natuur en rust/dynamiek. Toen hij het concept ontwikkelde (een rechthoekig knotwilgenbos als een gewelvendak met witte zuilen) bleek de plek in Paddewei minder geschikt en is de huidige locatie gekozen, precies 250 meter zuidelijker. Voor het altijd voortdurende proces, de garantie van het gereguleerde landschapsbeheer en het organiseren van publieksactiviteiten is de Stichting Pieter Janszoon Saenredam opgericht.

DE ONTWERPER : LUCIEN DEN AREND

Lucien Armand Marco den Arend (15/12/1943) is een geometrisch abstract beeldhouwer. Hij heeft veel werken in de openbare ruimte tot stand gebracht in meer dan 55 steden in Europa. Mathematische principes en een conceptuele benadering spelen een belangrijke rol in zijn werk. Dat gaat verder dan het maken van een beeldhouwwerk in een specifieke omgeving: de omgeving wordt zelf het beeldhouwwerk. Hij gebruikt materialen uit de omgeving: aarde, bomen en water die een nieuwe betekenis krijgen in zijn land-art. "Het middel is de boodschap". Lucien den Arend is geboren in Dordrecht en woonde van zijn 9e tot zijn 22e jaar in Californië. Hij studeerde aan de Tilburgse en Rotterdamse kunstacademies. Naast zijn werk als beeldhouwer en in beroepsorganisaties, heeft hij les gegeven aan de Rietveld Academie en de Koninklijke Academie in Den Haag. Sinds 2003 woont en werkt Lucien den Arend in Synsiö Finland, waar zijn objecten in een beeldenpark permanent worden getoond.

Het Saenredamproject is belangrijk in zijn ontwikkeling: het is zijn eerste echt conceptuele project en is bovendien tijdloos: het blijft zich ontwikkelen en verjongen zoals het Ise Shintoheiligtom in Japan.

BETEKENISSEN

Het J.P. Saenredamproject van Lucien den Arend neemt in de ontwikkeling van de land-art een bijzondere plaats in. Land-art, landschapskunst, is niet het weergeven van het landschap, zoals in schilderkunst of fotografie, maar het ingrijpen in het landschap, waarbij op een specifieke manier wordt omgegaan met de spanning tussen cultuur en natuur. In het Saenredamproject gebeurt dat op een unieke manier: natuurlijke materialen (bomen, aarde, water) worden blijvend in een cultureel keurslijf geperst en krijgen een andere, vervreemde betekenis. Bovendien heeft dat keurslijf (de strakke oevers, het vierkante bomenraster, het witkalken) een conceptuele relatie met de heldere strengheid van de Hollandse witte kerkinterieurs uit de 17e eeuw, zoals die door Pieter Janszoon Saenredam zijn geschilderd.

Pieter Janszoon Saenredam (Assendelft 9-6-1577/ Haarlem 31-5-1665) was de eerste kunstschilder die bestaande kerkinterieurs tot onderwerp nam, waarbij hij het lijnperspectief meesterlijk toepaste. Zijn verfijnde schilderijen stralen sfeergevoel, ruimte en een serene rust uit. Op het afgebeelde schilderij "Koor en schip van de Sint Odulphuskerk in Assendelft" (2-10-1649) zijn rouwborden en een rechthoekige grijze graftombe aanwezig. De verwantschap met het centrumobject is opvallend.

Het kunstwerk vertoont steeds een ander beeld, in de loop van een etmaal door licht, zon of wind en door het ritme van de seizoenen: kaal of met een weelderig bladerdak, met sneeuw of ijs. Elke drie jaar krimpt het door het knotten en groeit daarna weer fors. Zeer opvallend zijn de gestaag dikker wordende stammen na het wit kalken wat 8 maal per eeuw voorkomt. In de toekomst worden oude en dode wilgen vervangen.

Op het eiland is er door de ontoegankelijkheid en de speciale milieufactoren een kenmerkend ecologisch systeem ontstaan, zodat er een voor Nederland zeldzame orchideeënsoort is waargenomen. Ook als rustige broedplaats is het zeer in trek.

Belangrijk is de komst van het kunstwerk "Full Moon" van de kunstenaar Joseph Semah in samenwerking met Felix Villanueva. Het bestaat uit acht bronzen kubussen (0.4 meter) met Hebreeuwse teksten uit het Hooglied erop. Zij verwijzen naar de fundamenten van de tempel van Salomo: alsof de aarde naar de hemel reikt. Het is zorgvuldig gesitueerd op de grasoever, in dialoog met het eiland er tegenover. Beide projecten apart en gezamenlijk roepen verrassende associaties en vragen op over wat ze aanduiden en verhullen.